

Yksityisten tiekuntien kunnossapitosopimuksen uudelleenjärjestely

Yhdyskuntalautakunta 06.05.2025 § 54
411/10.03.03/2025

Valmistelija infrapäällikkö Tiina Pekkala

Lempäälän kunnan yhdyskunnan palvelualue on kunnanvaltuuston talousarviopäätöksen mukaisesti valmistellut yksityisten tiekuntien kunnossapitosopimusten uudelleenjärjestelyä.

Talousarvio 2025:ssa todetaan:

Yksityisteiden kunnossapitoa ja hallinnointia tehostetaan ja siirrytään yksijärjestelmäiseen tapaan, jossa kunta myöntää avustuksia tiekunnille.

Tausta

Lempäälän kunta osallistuu tällä hetkellä kahdella eri tavalla yksityisteiden hoitoon ja hallintoon.

Osa tiekunnista (n. 25 kpl) hakee vuosittain rahallista kunnossapitoavustusta kunnalta edellisvuoden toteutuneisiin kunnossapitokustannuksiin. Kunnan rooli on avustusprosessin järjestäminen ja avustusten myöntäminen.

Osan tiekuntien (65 kpl) kanssa kunnalla on kunnossapitosopimus. Kunnossapitosopimuksessa kunnan rooli on suuri, kunnan hoitaessa kunnossapidon kilpailutuksen, tilauksen, työnjohdon ja valvonnan, sopimushallinnan ja laskutuksen urakoitsijoiden kanssa ja edelleen laskutuksen tiekunnilta.

Yksijärjestelmäiseen tapaan siirtyminen, jossa kaikkien tiekuntien kanssa toimitaan samalla tavalla, tuo järjestelmällisyyttä, ennakoitavuutta, tasapuolisuutta ja vapauttaa kunnan henkilöstöresursseja kehittää yksityisteiden avustusjärjestelmää sekä tiekunnille tarjottavaa neuvontapalvelua. Lisäksi yksijärjestelmäinen tapa mahdollistaa talousarviovalmistelussa ennakoida määrärahatarve.

Uudelleenjärjestämisellä ei haeta taloudellisia säästöjä yksityisteiden hoidon ja ylläpidon kustannuksiin eli kunnan yksityisteille osoitettavat määrärahat pidetään samana ja kunta toimii jatkossakin yksityisten teiden kunnossapidon ja perusparannusten rahoittajana. Uudelleenjärjestely muuttaa kunnan roolia yksityisteiden hoidon ja hallinnon järjestäjänä sellaiseksi mitä vuonna 2019 voimaan tullut yksityistielaki säättää.

Yhdyskuntalautakunnan päättämien kriteerien mukaisesti kunnan myöntämät kunnossapitoavustukset ovat tällä hetkellä 65 % ja kunnan kunnossapidossa olevat tiet maksavat 50 % kustannuksista, joten uudella järjestelyllä tiekunnat saavat korkeamman avustusprosentin.

Yksityistiet kustannuspaikan kulut viime vuosina

Vuoden 2025 kuluennuste 229 000 euroa (tuotto-odotus 100 000 euroa) eli toiminnan kate -129 000 euroa.

Vuonna 2024, toteutuneet kulut 244 000 euroa (tuotot 82 000 euroa) eli toiminnan kate -162 000 euroa.

Vuonna 2023, kulut 241 000 euroa (tuotot 104 000 euroa) eli toiminnan kate -137 000 euroa

Näiden vuosien perusteella lasketaan ensi vuodelle varattavat määrärahat.

Kustannukset jatkossa

Kulut yhteensä 150 000 euroa, ei tuloja.

Kokonaiskulut muodostuvat:

kunnossapitoavustukset: (uudet) 70 000 euroa (laskettu 1100 e/km avustus 65 %)

kunnossapitoavustukset : (vanhat) 45 000 euroa (laskettu 1100 e/km avustus 65 %)

avustusjärjestelmä: 5 000 euroa

tievalaistus 30 000 euroa

Tiekuntien kuuleminen

Kunta järjesti 3.4.2025 yksityistieillan, jonka tarkoituksena oli kuulemisen lisäksi esitellä tiekunnille yhteistyötahoja, eri tahojen roolia yksityisieasioissa sekä tiekunnan apuna ja kertoa avustumahdollisuuksista.

Illan jälkeen tiekunnille lähetettiin kysely koskien illan antia ja tulevan neuvonnan tarvetta. Illan sisältöön oltiin enimmäkseen tyytyväisiä (68 % vastaajista). Illasta saatujen palautteiden perusteella tiekunnat toivoivat lisää neuvontatilaisuuksia avustuksen hausta ja avustuskriteereistä, teiden kunnossapitotoimista sekä töiden kilpailutukseen liittyen.

Siirtymäkausi

Kunnossapitosopimusten lakkauduttua on vuosi 2026 tiekunnille haastava johtuen kahden vuoden kululaskujen erääntymisestä samana vuonna. Tämä johtuu siitä, että kunta laskuttaa (nyt lakkautettavan) kunnossapitosopimuksen mukaisesti tiekuntia vuonna 2026 edellisvuoden tien kunnossapidon kustannuksista. Lisäksi kunnossapitosopimuksen lakattua tiekunta järjestää ja maksaa itse (vuonna 2026) kululaskut urakoitsijoille.

Siirtymäkauteen (vuodet 2026–2027) kunta järjestää ennakkoavustushaun vuonna 2026, joka toimii samalla avustusprosessiin perehtymisenä ja koulutuksena. Saatu ennakkoavustus otetaan huomioon vuoden 2027 avustuksissa.

Siirtymäkauden jälkeen (vuodesta 2028 alkaen) kaikki tiekunnat hakevat yksityistien kunnossapitoavustusta aina edellisvuoden toteutuneisiin kunnossapidon kustannuksiin.

Toimivalta: Lempäälän kunnan hallintosäännön 5 luvun 3 §:n mukaan lautakunta päättää palvelualueen toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista.

Lisätietoja infrapäällikkö Tiina Pekkala p. 050 383 9422

Päätösehdotus	1. Kunta irtisanoo kunnossapitosopimukset yksityisteiden kanssa päättymään 31.12.2025, jonka jälkeen tiekunnat voivat hakea 65 % avustuksia teiden kunnossapitoon. 2. Siirtymäkauteen (vuosi 2026) kunta järjestää ennakkoavustushaun.
Käsittely	Keskustelun kuluessa yhdyskuntalautakunnan varajäsen Mikko Tappura teki seuraavan muutosesityksen asian palauttamisesta valmisteluun: ”Yhdyskuntalautakunta palauttaa uudelleen valmisteluun yksityisteiden kunnossapitosopimuksien uudelleen järjestelyn ja antaa seuraavan ohjeistuksen: Yksityisteiden hoitosopimukset kunnan kanssa tulee säilyttää ja tehdä vaikutusarvio kustannuksista uudelle 1.6.2025 aloittavalle yhdyskuntalautakunnalle. Arvion lisäksi tulee miettiä mistä yhdyskunta-alueen muusta osa-alueesta säästö etsitään ja kustannusarvioissa tulee ennen kaikkea huomioida kuntalaisiin kohdistuvat lisäkustannukset ja arvioida päätöstä kuntalaisten näkökulmasta. Tavoitteena on kuntalaiselle paras kokonaisuus, eikä viranhaltijan työmäärään kohdistuvaa mahdollinen säästö, jonka seuraukset kuntalainen maksaa moninkertaisesti verrattuna säästettävään summaan. Yhdyskuntalautakunta toteaa, että kunnan toteuttama aurausalueiden kilpailutus takaa, että kunnossapitourakoista tulee järkeviä kokonaisuuksia ilman ”tyhjiä” siirtymisiä ja hinta pysyy kilpailukykyisenä urakoitsijoiden ja materiaalien osalta. Kilpailutuksen kriteereillä varmistetaan, että urakointi tehdään EU:n sääntöjen mukaisella kalustolla. Järjestelmä vastaa rakenteeltaan kunnan teiden ja katujen kunnossapitoa. Yhdyskuntalautakunta ohjeistaa viranhaltijalle: Mikäli on välttämätöntä siirtyä yhteen malliin, siirrytään tiekuntien enemmistön käyttämään kunnan kanssa sovittuun hoitosopimusmalliin. Yksityisteiden avustusprosentit säilyvät ennallaan kokonaan hyväksyttävien kustannusten osalta sisältäen alv. 25,5% ilman kustannusleikkuria. Itse tiekuntansa hoitavilla kunnan avustus on 65% ja kunnan hoitosopimuksella avustus on 50%. Viranhaltijalle annetaan valmistelun saatteeksi uuden yhdyskuntalautakunnan ennen päätöstä käytävä lähetekeskustelu, jossa hyväksytyiksi kustannuksiksi luetellut kunnossapitotoimenpiteet käydään läpi. Luettelo istuvan lautakunnan suosituksista hyväksytyiksi kunnossapitotoimenpiteiksi 1.6.2025 aloittavalle yhdyskuntalautakunnalle: -auraus -liukashiekoitus -polanteenpoisto -lanaus -pölynsidonta -tienreunojen niitto -kunnossapitosorastus -Liikenteenohjainlaitteiden kunnossapito esim. liikennemerkkit ja sumupaalut. Perusteluja: -Yksityisteiden enemmistöllä on käytössä hoitosopimus kunnan kanssa. Enemmistön valitseman hoitomuodon säilyttäminen on oltava jatkossakin mahdollista. -Kustannusleikkurit eivät ole lautakunnan tahdonmukaisia, eikä niitä ole lisätty lautakunnan toimesta hoitosopimukseen.

-Tasapuolisuus koko kunnan alueella. Kaavatiet hoidetaan aina täysimääräisesti kustannuksista riippumatta kunnan kustannuksella: Lautakunnan mielestä on kohtuullista avustaa yksityistieverkostoa yhdenvertaisuus periaatteen mukaisesti.

-Kunnossapitokustannukset nousseet yleisesti covid-epidemian, ukrainan sodan ja alv-kantojen nousun seurauksena.

-Lempäälän kylien elinvoiman ja houkuttelevuuden tukeminen valtuustoaloitteen muodossa, koskettaa myös yksityisteitä ja ilmaisee valtuuston tahdon pitää kylät ja kylätiet kunnossa.

-Yksityistieverkosto kattaa merkittävän osan kunnanalueen saavutettavuudesta. Yksityistieverkoston varrella on paljon kunnan palveluita ja tiestön käyttäjinä mm. koulukuljetukset, posti, pelastuspalvelu, niin maa- ja metsätalouden harjoittajat, kuin kesämökkiläiset, retkeilijät ym. kuka tahansa tiestön käyttäjä.

-Yksityistieverkoston hyvä kunnossapito luo turvaa ja tasa-arvoa kuntalaisille ja pitää tiet turvallisina kaikille sekä ehkäistään mahdollisia henkilövahinkoja.

-Viranhaltija perustelee päätöstä kustannuksien ennakoitavuudella. Asiassa näkökulma pitääkin kääntää toisinpäin ja todeta, että yksityisteiden varsilla asuvat kantaisivat uudessa mallissa taloudellisen vastuun lumisina talvina tai tiestöä hoidettaisiin huonommin ja se altistaisi teidenkäyttäjät monenlaisille haasteille.”

Yhdyskuntalautakunnan jäsenet Tuomo Lipsanen, Mikko Viitanen ja Anu Nevalainen kannattivat Mikko Tappuran esitystä asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun.

Keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi, että esittelijän päätösehdotukseen on tehty kannatettu muutosesitys, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja ehdotti äänestystavaksi nimenhuutoäänestystä siten, että esittelijän pohjaehdotus on JAA ja Mikko Tappuran muutosesitys on EI. Yhdyskuntalautakunta hyväksyi puheenjohtajan ehdotukset yksimielisesti.

Suoritetussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 0 JAA-ääntä ja 11 EI-ääntä (Haapasalmi Anita, Lipsanen Tuomo, Majuri Markku, Nevalainen Anu, Papinsaari Vesa, Seppänen Tuija, Strömsholm Sari, Viitanen Mikko, Vuorma Maria, Tappura Mikko, Tolonen Kari).

Puheenjohtaja totesi, että äänin 0-11 Mikko Tappuran muutosesitys on tullut yhdyskuntalautakunnan päätökseksi.

Päätös

Yhdyskuntalautakunta päätti yksimielisellä äänestyspäätöksellä, että asia palautetaan valmisteluun.

Merkittiin pöytäkirjaan, että infrapäällikkö Tiina Pekkala oli asiantuntijana läsnä tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että yhdyskuntalautakunnan 1. varapuheenjohtaja Tapio Kuisma oli esteellisenä (intressijäävi) poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajan klo 16.50-17.48.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Tapio Kuisman varajäsen Mikko Tappura saapui kokoukseen klo 16.50 ennen tämän pykälän käsittelyä.

Merkittiin pöytäkirjaan, että nuorisovaltuuston edustaja Cecilia Eriksson poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 17.30.

Merkittiin pöytäkirjaan, että yhdyskuntalautakunnan jäsen Vesa Papinsaari poistui kokouksesta klo 17.47 tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että yhdyskuntalautakunnan varajäsen Mikko Tappura poistui kokouksesta klo 17.47 tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että infrapäällikkö Tiina Pekkala poistui kokouksesta klo 17.47 tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Otteet

tiekunnat (joilla voimassa oleva kunnossapitosopimus)

Tiedoksi

kunnossapitotyönjohtaja, liikenneinsinööri, tiekuntien laskutus, suunnitteluavustaja, kunnossapidon urakoitsijat